

ARACHNIDA PAJĘCZAKI

Wojciech Staręga

*Instytut Biologii Akademii Podlaskiej,
ul. B. Prusa 12, 08-110 Siedlce*

Czesław Błaszak, Jan Rafalski

*Zakład Morfologii Zwierząt Instytutu Biologii Środowiska Uniwersytetu im. A. Mickiewicza,
ul. 28 Czerwca 1956 r. 198, 61-485 Poznań
e-mail: blaszak@main.amu.edu.pl*

Spośród czterech występujących w Polsce rzędów pajęczaków *Arachnida*, najlepiej poznane są trzy: zaleszczotki *Pseudoscorpionida*, kosarze *Opiliones* i pająki *Araneae*. Czwarty najliczniejszy w gatunki rząd roztoczy *Acari* poznany jest nierównomiernie, gdyż podrzędy *Oribatida*, *Gamasida* i *Ixodida* poznane są dobrze, natomiast roztocze z podrzędów *Prostigmata* i *Astigmata* poznane są wyrywkowo, a niektóre grupy roztoczy nie są zbadane zupełnie.

Pająki, zaleszczotki i kosarze to formy drapieżne, chociaż wśród ostatniej grupy występują również gatunki wszystkożerne. Wśród roztoczy obok form drapieżnych występują również roślinożerne (szkodniki roślin), wszystkożerne, detrytusożerne oraz formy pasożytnicze ekto- i endopasożyty, zarówno bezkręgowców jak, i kręgowców. Mają olbrzymie znaczenie epidemiologiczne (kleszcze), są również przyczyną licznych alergii (roztocze kurzu).

Obok szkodników roślin (przędziorki, szpeciele) i pasożytów występują bardzo liczne gatunki drapieżne odgrywające ważną rolę w walce biologicznej ze szkodnikami. Taką najważniejszą i najbardziej znaną grupą roztoczy drapieżnych są dobroczynkowate *Phytoseiidae* będące bardzo ważnym czynnikiem ograniczającym populacje szkodników roślin uprawnych, przede wszystkim przędziorków.

Potencjalnie wszystkie pająki, kosarze i zaleszczotki, z wyjątkiem może niektórych gatunków synantropijnych, są w mniejszym lub większym stopniu zagrożone wyginięciem poprzez niekorzystne zmiany zachodzące w szybkim tempie w środowisku naturalnym. Na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat można zaobserwować wyraźne zmniejszenie się liczby osobników u wielu gatunków tych trzech rzędów pajęczaków. Wycinanie i dewastacja lasów i parków oraz zanieczyszczenia zarówno wód, jak i atmosfery powodują zagrożenie przede wszystkim dla mało licznych w gatunki rzędów pajęczaków, takich jak kosarze i zaleszczotki. Innym niezwykle groźnym zagrożeniem jest wycinanie drzew przy modernizacji dróg, coroczne wypalanie traw, nie tylko na miedzach, ale także na łąkach i polach, co powoduje, że z roku na rok obniża się liczebność w populacjach wielu gatunków pajęczaków. W przypadku roztoczy, bardziej niż w pozostałych rzędach, niezwykle istotnym problemem jest ochrona środowisk naturalnych, w których żyją, gdyż właśnie stamtąd mogą atakować szkodniki i spełniać ważną rolę w walce biologicznej. Tak więc, podobnie jak w przypadku wielu innych grup zwierząt bezkręgowych, w ochronie pajęczaków należy brać pod uwagę przede wszystkim środowisko, które jest ostoją dla tych ważnych również dla gospodarki człowieka stawonogów.

W niniejszym rozdziale Czerwonej Listy pająki opracował W. Staręga, kosarze i zaleszczotki – Cz. Błaszak i W. Staręga. Skorzystano z wcześniejszego opracowania pajęczaków do Czerwonej Listy autorstwa śp. Profesora dr. Jana Rafalskiego (1992).

ARANEAE PAJĄKI

Według najnowszych spisów krajowej fauny (Prószyński, Staręga 1997, Staręga, Prószyński 2002) z Polski znanych jest prawie 800 gatunków pajaków, a więc pozornie dużo. Trudno jednak powiedzieć, że fauna jest poznana dokładnie, gdyż wciąż istnieją regiony zbadane słabo lub w ogóle dotychczas nie badane, a inne – w tym Tatry – były badane 120 lat temu! Poniższa lista uwzględnia tylko gatunki rzadkie, zagrożone i chronione. Większość gatunków zagrożonych została tu umieszczona głównie ze względu na ich specyficzne wymagania środowiskowe (często są to stenotopy, np. myrmekofile czy tyrfobionty), a zagrożenie dotyczy nie tyle samych pajaków, co ich środowisk. Odnosi się to szczególnie do biotopów reliktowych, takich jak kserotermy czy torfowiska wysokie, które nawet objęte ochroną rezerwatową i tak mogą ulec zmianom w drodze naturalnej sukcesji, oraz do wysokogórskich biotopów tatrzańskich, narażonych na „zadeptanie”. Żadnego gatunku nie uznano za zanikły, gdyż nie ma na to dowodów w postaci wiarygodnych (!) wcześniejszych stwierdzeń przy braku stanowisk z ostatnich dekad. Z podobnych powodów żaden nie trafił również do kategorii CR. Do kategorii DD zaliczono gatunki w Polsce bardzo rzadkie (często z pojedynczymi znaleziskami), rzadkie także w całym zasięgu. Główny nacisk położono na kategorie EN i VU, ponieważ tylko tu klasyfikacja jest w miarę pewna. Wykorzystano przy tym, dotychczas jedyną, regionalną „Czerwoną listę” Górnego Śląska (Staręga i in. 2001). Nie uwzględniono tygrzyka paskowanego *Argiope bruennichi* (Scopoli, 1763), chociaż jest pod ochroną. Gatunek ten w ostatnich latach przechodzi bowiem burzliwą ekspansję i osiągnął już północno-wschodnie krańce Polski, czyli jest właściwie w całym kraju, choć nie wszędzie równie często spotykany. Nagminne do niedawna publikowanie informacji o jego kolejnych stanowiskach stało się zatem zbędne, ale gatunek nadal zasługuje na ochronę ze względu na swój atrakcyjny wygląd.

CZERWONA LISTA GATUNKÓW – RED LIST OF SPECIES

Gatunki / Species	EX	CR	EN	VU	NT	LC	DD
■ <i>Atypus affinis</i> EICHWALD, 1830	.	.	EN
■ <i>Atypus muralis</i> BERTKAU, 1890	.	.	EN
■ <i>Atypus piceus</i> (SULZER, 1776)	.	.	EN
<i>Harpactea carpatica</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	EN
<i>Ero cambridgei</i> KULCZYŃSKI, 1911	.	.	.	VU	.	.	.
■ <i>Eresus cinnaberinus</i> (OLIVIER, 1789)	.	.	EN
<i>Dipoena inornata</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1861)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Dipoena nigroreticulata</i> (SIMON, 1879)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Dipoena prona</i> (MENGE, 1868)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Dipoena torva</i> (THORELL, 1875)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Enoplognatha caricis</i> (FICKERT, 1876)	DD
<i>Enoplognatha mordax</i> (THORELL, 1875)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Enoplognatha oelandica</i> (THORELL, 1875)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Robertus insignis</i> O. P.-CAMBRIDGE, 1907	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Robertus unguulatus</i> VOGELSANGER, 1944	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Theridion uhligi</i> MARTIN, 1974	DD
<i>Theridiosoma gemmosum</i> (KOCH, 1877)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Mysmenella jobi</i> (KRAUS, 1967)	DD
<i>Troglonata granulum</i> SIMON, 1922	DD
<i>Agyneta arietans</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1872)	DD
<i>Aphileta misera</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1882)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Araeoncus crassiceps</i> (WESTRING, 1861)	.	.	EN
<i>Asthenargus helveticus</i> SCHENKEL, 1936	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Baryphyma gowerense</i> (LOCKET, 1968)	.	.	EN

<i>Baryphyma trifrons</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1863)	.	.	.	VU	.	.	.
■ <i>Bathyphantes eumenis</i> (L. KOCH, 1879)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Bathyphantes similis</i> KULCZYŃSKI, 1894	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Carorita limnaea</i> (CROSBY ET BISHOP, 1927)	DD
<i>Caviphantes saxetorum</i> (HULL, 1916)	DD
<i>Centromerus levitarsis</i> (SIMON, 1884)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Centromerus persimilis</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1912)	DD
<i>Centromerus prudens</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1873)	DD
<i>Centromerus sellarius</i> (SIMON, 1884)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Centromerus semiater</i> (L. KOCH, 1879)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Centromerus serratus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1875)	DD
<i>Centromerus silvicola</i> (KULCZYŃSKI, 1894)	DD
<i>Centromerus similis</i> KULCZYŃSKI, 1894	.	.	EN
<i>Ceraticelus bulbosus</i> (EMERTON, 1882)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Ceratinella maior</i> KULCZYŃSKI, 1894	.	.	EN
<i>Ceratinella wideri</i> (THORELL, 1871)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Ceratinopsis romana</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1872)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Collinsia distincta</i> (SIMON, 1884)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Diplocephalus dentatus</i> TULLGREN, 1955	DD
<i>Diplocephalus helleri</i> (L. KOCH, 1869)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Drepanotylus uncatus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1873)	.	.	EN
<i>Entelecara omissa</i> O. P.-CAMBRIDGE, 1902	.	.	EN
<i>Erigone arctica maritima</i> KULCZYŃSKI, 1902	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Erigone tirolensis</i> L. KOCH, 1872	.	.	EN
<i>Erigonella subelevata</i> (L. KOCH, 1869)	DD
<i>Erigonoplus globipes</i> (L. KOCH, 1872)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Evansia merens</i> O. P.-CAMBRIDGE, 1900	.	.	EN
<i>Frontinellina frutetorum</i> (C.L. KOCH, 1834)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Glyphesis cottonae</i> (LA TOUCHE, 1944)	.	.	EN
<i>Glyphesis servulus</i> (SIMON, 1881)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Hilaira excisa</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1871)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Hilaira frigida</i> (THORELL, 1872)	.	.	EN
<i>Hilaira tatraica</i> KULCZYŃSKI, 1915	.	.	EN
<i>Hypomma fulvum</i> (BÖSENBERG, 1903)	DD
<i>Hypsocephalus pusillus</i> (MENGE, 1869)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Jacksonella falconeri</i> (JACKSON, 1908)	DD
<i>Kaestneria torrentum</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Kratochviliella bicapitata</i> MILLER, 1938	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Lasiargus hirsutus</i> (MENGE, 1869)	DD
<i>Latithorax faustus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1900)	DD
<i>Lepthyphantes abiskoensis</i> HOLM, 1945	DD
<i>Lepthyphantes angulatus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1881)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Lepthyphantes annulatus</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	EN
<i>Lepthyphantes complicatus</i> (EMERTON, 1882)	DD
<i>Lepthyphantes keyserlingi</i> (AUSSERER, 1867)	DD
<i>Lepthyphantes lephthyphantiformis</i> (STRAND, 1907)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Lepthyphantes milleri</i> STAREGA, 1972	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Lepthyphantes nitidus</i> (THORELL, 1875)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Lepthyphantes pillichii</i> KULCZYŃSKI, 1915	DD
■ <i>Lepthyphantes pulcher</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	EN
<i>Lepthyphantes varians</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	EN
<i>Leptothrix hardyi</i> (BLACKWALL, 1850)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Lessertia dentichelis</i> (SIMON, 1884)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Maro minutus</i> O. P.-CAMBRIDGE, 1906	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Mecopisthes silus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1872)	DD
<i>Mecynargus foveatus</i> (DAHL, 1912)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Mecynargus longus</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	EN
<i>Mecynargus morulus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1873)	.	.	EN
<i>Megalephthyphantes collinus</i> (L. KOCH, 1872)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Meioneta equestris</i> (KOCH, 1881)	DD
<i>Meioneta gulosa</i> (KOCH, 1869)	DD
<i>Meioneta mossica</i> SCHIKORA, 1993	DD

<i>Metapanamomops kaestneri</i> (WIEHLE, 1961)	DD
<i>Metopobactus rayi</i> (SIMON, 1881)	DD
<i>Micrargus apertus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1870)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Microlinyphia impigra</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1906)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Midia midas</i> (SIMON, 1884)	.	.	EN
<i>Mioxena blanda</i> (SIMON, 1884)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Oedothorax gibbifer</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	EN
<i>Oreonetides glacialis</i> (KOCH, 1872)	.	.	EN
<i>Oreonetides vaginatus</i> (THORELL, 1872)	.	.	EN
<i>Panamomops inconspicuus</i> (MILLER, VALEŠOVÁ, 1964)	DD
<i>Pelecopsis mengei</i> (SIMON, 1884)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Peponocranium ludicrum</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1861)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Peponocranium orbiculatum</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1882)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Peponocranium praeceps</i> MILLER, 1943	.	.	EN
<i>Porrhomma campbelli</i> F. P.-CAMBRIDGE, 1894	DD
<i>Porrhomma convexum</i> (WESTRING, 1861)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Porrhomma errans</i> (BLACKWALL, 1841)	DD
<i>Porrhomma egeria</i> SIMON, 1884	.	.	EN
<i>Porrhomma hebescens</i> (L. KOCH, 1879)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Porrhomma microphthalmum</i> (O. P. CAMBRIDGE, 1871)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Porrhomma oblitum</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1872)	DD
<i>Porrhomma rosenhaueri</i> (L. KOCH, 1872)	.	.	EN
<i>Pseudomaro aenigmaticus</i> DENIS, 1966	.	.	EN
<i>Saaristoa firma</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1905)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Saloca dicerus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1871)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Saloca kulczyński</i> MILLER, KRATOCHVÍL, 1939	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Satlatlas britteni</i> (JACKSON, 1913)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Scotargus pilosus</i> SIMON, 1913	.	.	EN
<i>Scotinotylus antennatus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1875)	.	.	EN
<i>Silometopus acutus</i> HOLM, 1977	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Silometopus elegans</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1872)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Sintula corniger</i> (BLACKWALL, 1856)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Sisicus apertus</i> (HOLM, 1939)	DD
<i>Syedra myrmicarum</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	EN
<i>Taranucus bihari</i> FAGE, 1931	.	.	EN
<i>Taranucus setosus</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1863)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Tiso aestivus</i> (KOCH, 1872)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Tmeticus affinis</i> (BLACKWALL, 1855)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Trichoncus affinis</i> KULCZYŃSKI, 1894	.	.	EN
<i>Trichoncus vasconicus</i> DENIS, 1944	DD
<i>Trichopterna cito</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1872)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Trichopterna thorelli</i> (WESTRING, 1861)	.	.	EN
<i>Troxochrus nasutus</i> SCHENKEL, 1925	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Walckenaeria mitrata</i> (MENGE, 1868)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Walckenaeria nodosa</i> O. P.-CAMBRIDGE, 1873	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Walckenaeria suspecta</i> (KULCZYŃSKI, 1882)	.	.	EN
<i>Zornella cultrigera</i> (KOCH, 1879)	.	.	EN
<i>Tetragnatha reimoseri</i> (ROSCA, 1939)	.	.	EN
<i>Araneus nordmanni</i> (THORELL, 1870)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Araneus saevus</i> (KOCH, 1872)	.	.	EN
<i>Gibbaranea ullrichi</i> (HAHN, 1835)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Larinia jeskovi</i> MARUSIK, 1986	.	.	EN
<i>Nuctenea silvicultrix</i> (KOCH, 1835)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Acantholycosa lignaria</i> (CLERCK, 1758)	.	.	EN
<i>Acantholycosa norvegica sudetica</i> (KOCH, 1875)	.	.	EN
<i>Alopecosa mariae</i> (DAHL, 1908)	DD
<i>Alopecosa pinetorum</i> (THORELL, 1856)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Alopecosa schmidtii</i> (HAHN, 1835)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Alopecosa solitaria</i> (HERMAN, 1876)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Alopecosa striatipes</i> (C.L. KOCH, 1837)	.	.	EN
<i>Arctosa alpigena lamperti</i> DAHL, 1908	.	.	EN

<i>Arctosa figurata</i> (SIMON, 1876)	DD
<i>Arctosa lutetiana</i> (SIMON, 1876)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Arctosa stigmosa</i> (THORELL, 1875)	DD
<i>Hygrolycosa rubrofasciata</i> (OHLERT, 1865)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Pardosa albata</i> (L. KOCH, 1870)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Pardosa calida</i> (BLACKWALL, 1852)	.	.	EN
<i>Pardosa evelinae</i> WUNDERLICH, 1984	DD
<i>Pardosa ferruginea</i> (L. KOCH, 1870)	.	.	EN
<i>Pardosa hyperborea</i> (THORELL, 1870)	.	.	EN
<i>Pardosa maisa</i> HIPPA et MANNILA, 1982	.	.	EN
<i>Pardosa morosa</i> (L. KOCH, 1870)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Pardosa nigra</i> (C.L. KOCH, 1834)	.	.	EN
<i>Pardosa saltuaria</i> (L. KOCH, 1870)	.	.	EN
<i>Pardosa sordidata</i> (THORELL, 1875)	.	.	EN
<i>Pardosa sphagnicola</i> (DAHL, 1908)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Pardosa wagleri</i> (HAHN, 1822)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Pirata insularis</i> EMERTON, 1885	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Pirata knorri</i> (SCOPOLI, 1763)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Trochosa robusta</i> (SIMON, 1876)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Textrix denticulata</i> (OLIVIER, 1789)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Cryphoeca carpatica</i> HERMAN, 1876	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Hahnia parva</i> KULCZYŃSKI, 1882	.	.	EN
<i>Altella biuncata</i> (MILLER, 1949)	DD
<i>Archaeodictyna ammophila</i> (MENGE, 1871)	.	.	EN
<i>Archaeodictyna consecuta</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1872)	.	.	EN
<i>Argenna albopunctata</i> (MENGE, 1869)	.	.	EN
<i>Brommella falcigera</i> (BALOGH, 1935)	.	.	EN
<i>Dictyna latens</i> (FABRICIUS, 1775)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Dictyna major</i> MENGE, 1869	.	.	EN
<i>Emblyna brevidens</i> (KULCZYŃSKI, 1897)	DD
<i>Mastigusa arietina</i> (THORELL, 1871)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Mastigusa macrophthalma</i> (KULCZYŃSKI, 1897)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Amaurobius jugorum</i> L. KOCH, 1868	.	.	EN
<i>Titanoeca psammophila</i> WUNDERLICH, 1993	DD
<i>Titanoeca quadriguttata</i> (HAHN, 1833)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Agroeca dentigera</i> KULCZYŃSKI, 1913	.	.	EN
<i>Phrurolithus pullatus</i> KULCZYŃSKI, 1897	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Scotina palliardi</i> (L. KOCH, 1881)	.	.	EN
<i>Cheiracanthium campestre</i> LOHMANDER, 1944	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Cheiracanthium punctorium</i> (VILLERS, 1789)	.	.	EN
<i>Clubiona abdita</i> L. KOCH, 1876	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Clubiona alpicola</i> KULCZYŃSKI, 1882	.	.	EN
<i>Clubiona diversa</i> O. P.-CAMBRIDGE, 1862	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Clubiona genevensis</i> L. KOCH, 1866	.	.	EN
<i>Clubiona juvenis</i> SIMON, 1878	.	.	EN
<i>Clubiona norvegica</i> STRAND, 1901	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Clubiona rosserae</i> LOCKET, 1953	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Zodarion germanicum</i> (C.L. KOCH, 1837)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Berlandina cinerea</i> (MENGE, 1872)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Drassyllus praeficus</i> (L. KOCH, 1866)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Drassyllus pumilus</i> (C.L. KOCH, 1839)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Gnaphosa lucifuga</i> (WALCKENAER, 1802)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Gnaphosa lugubris</i> (C.L. KOCH, 1839)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Gnaphosa microps</i> HOLM, 1939	DD
<i>Gnaphosa montana</i> (L. KOCH, 1866)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Gnaphosa muscorum</i> (L. KOCH, 1866)	DD
<i>Gnaphosa nigerrima</i> L. KOCH, 1878	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Gnaphosa opaca</i> HERMAN, 1879	DD
<i>Haplodrassus dalmatensis</i> (L. KOCH, 1866)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Haplodrassus kulczynskii</i> LOHMANDER, 1942	DD
<i>Haplodrassus minor</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1879)	DD
<i>Haplodrassus moderatus</i> (KULCZYŃSKI, 1897)	.	.	EN

<i>Trachyzelotes pedestris</i> (C. L. KOCH, 1837)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Zelotes exiguus</i> (MÜLLER, SCHENKEL, 1895)	DD
<i>Zelotes puritanus</i> CHAMBERLIN, 1922	DD
<i>Zelotes pygmaeus</i> MILLER, 1943	DD
<i>Zora armillata</i> SIMON, 1878	.	.	EN
<i>Zora distincta</i> KULCZYŃSKI, 1915	.	.	EN
<i>Philodromus albidus</i> KULCZYŃSKI, 1911	DD
<i>Philodromus fallax</i> SUNDEVALL, 1833	.	.	EN
<i>Philodromus praedatus</i> O. P.-CAMBRIDGE, 1871	DD
<i>Philodromus vagulus</i> SIMON, 1875	.	.	EN
<i>Thanatus arenarius</i> L. KOCH, 1872	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Thanatus atratus</i> SIMON, 1875	DD
<i>Thanatus pictus</i> L. KOCH, 1881	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Thanatus sabulosus</i> (MENGE, 1874)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Thanatus striatus</i> C. L. KOCH, 1845	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Heriaeus graminicola</i> (DOLESCHAL, 1852)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Heriaeus mellotiei</i> SIMON, 1886	.	.	EN
<i>Ozyptila gertschi</i> KURATA, 1944	DD
<i>Ozyptila nigrita</i> (THORELL, 1875)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Ozyptila pullata</i> (THORELL, 1875)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Ozyptila rauda</i> SIMON, 1875	.	.	EN
<i>Ozyptila scabricula</i> (WESTRING, 1851)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Synema globosum</i> (FABRICIUS, 1775)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Thomisus onustus</i> WALCKENAER, 1805	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Tmarus piger</i> (WALCKENAER, 1802)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Xysticus alpicola</i> KULCZYŃSKI, 1882	.	.	EN
<i>Xysticus ferrugineus</i> MENGE, 1876	DD
<i>Xysticus gallicus</i> SIMON, 1875	DD
<i>Xysticus kempeleni</i> THORELL, 1872	DD
<i>Xysticus lineatus</i> (WESTRING, 1851)	.	.	EN
<i>Xysticus luctator</i> L. KOCH, 1870	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Xysticus ninnii</i> THORELL, 1872	DD
<i>Xysticus obscurus</i> COLLETT, 1877	DD
<i>Xysticus robustus</i> (HAHN, 1832)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Xysticus sabulosus</i> (HAHN, 1832)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Asianellus festivus</i> (C. L. KOCH, 1834)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Attulus distinguendus</i> (SIMON, 1868)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Carrhotus xanthogramma</i> (LATREILLE, 1819)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Heliophanus dampfi</i> SCHENKEL, 1923	.	.	EN
<i>Leptorchestes berolinensis</i> (C. L. KOCH, 1846)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Marpissa pomatia</i> (WALCKENAER, 1802)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Marpissa radiata</i> (GRUBE, OHLERT, 1859)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Myrmarachne formicaria</i> (DE GEER, 1778)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Neon valentulus</i> FALCONER, 1912	.	.	EN
<i>Pellenes nigrociliatus</i> (SIMON, 1875)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Pellenes tripunctatus</i> (WALCKENAER, 1802)	.	.	.	VU	.	.	.
■ <i>Philaeus chrysops</i> (PODA, 1761)	.	.	EN
<i>Pseudeuophrys obsoleta</i> (SIMON, 1868)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Pseudicus encarpatus</i> (WALCKENAER, 1802)	.	.	EN
<i>Sitticus dzieduszyckii</i> (L. KOCH, 1870)	.	.	EN
<i>Sitticus rupicola</i> (C. L. KOCH, 1837)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Sitticus saltator</i> (O. P.-CAMBRIDGE, 1868)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Sitticus saxicola</i> (C. L. KOCH, 1837)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Synageles hilarus</i> (C. L. KOCH, 1851)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Synageles venator</i> (LUCAS, 1836)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Talavera monticola</i> (KULCZYŃSKI, 1884)	.	.	EN
<i>Talavera westringi</i> (SIMON, 1868)	DD
<i>Yllenus arenarius</i> MENGE, 1868	.	.	.	VU	.	.	.

Łącznie/Total

267

79

130

58

■ Ochrona gatunkowa ścisła/Strict species protection

OPILIONES KOSARZE

Spośród 36 gatunków wymienianych z Polski w najnowszych podsumowaniach (Rafalski i Staręga 1997, Staręga 2002) za zagrożone uznano gatunki nie tyle związane z reliktowymi biotopami, co kończące w Polsce zasięg, a może występujące już tylko na izolowanych stanowiskach reliktowych.

CZERWONA LISTA GATUNKÓW – RED LIST OF SPECIES

Gatunki / Species	EX	CR	EN	VU	NT	LC	DD
<i>Siro carpaticus</i> RAFALSKI, 1956	.	.	EN
<i>Trogulus nepaeformis</i> (SCOPOLI, 1763)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Nemastoma triste</i> (C.L. KOCH, 1835)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Ischyropsalis hellwigi hellwigi</i> (PANZER, 1794)	.	.	EN
<i>Ischyropsalis manicata</i> L. KOCH, 1869	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Astrobunus laevipes</i> (CANESTRINI, 1872)	.	.	EN
<i>Leiobunum limbatum</i> L. KOCH, 1861	.	.	EN
<i>Nelima gothica</i> LOHMANDER, 1945	.	.	EN
<i>Lacinius dentiger</i> (C.L. KOCH, 1848)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Oligolophus hanseni</i> (KRAEPELIN, 1896)	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Paroligolophus agrestis</i> (MEADE, 1855)	.	.	EN
<i>Platybunus pallidus</i> ŠILHAVÝ, 1938	.	.	EN
<i>Egaenus convexus</i> (C.L. KOCH, 1835)	.	.	EN
Łącznie / Total	13	-	8	5	-	-	-

PSEUDOSCORPIONIDA ZALESZCZOTKI

Spośród 44 gatunków podawanych z terenu Polski (Rafalski 1967, 1997) za zagrożone zostały uznane gatunki niezwykle rzadkie bądź takie, których populacje zajmują geograficznie skrajne położenie.

CZERWONA LISTA GATUNKÓW – RED LIST OF SPECIES

Gatunki / Species	EX	CR	EN	VU	NT	LC	DD
<i>Mundochthonius carpaticus</i> RAFALSKI, 1948	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Neobisium polonicum</i> RAFALSKI, 1936	.	.	EN
<i>Anthrenochernes stellae</i> LOHMANDER, 1939	.	.	EN
<i>Allochernes peregrinus</i> LOHMANDER, 1939	.	.	.	VU	.	.	.
<i>Toxochernes nigrimanus</i> (ELLINGSEN, 1897)	.	.	EN
<i>Toxochernes similis</i> BEIER, 1932	.	.	.	VU	.	.	.
Łącznie / Total	6	-	3	3	-	-	-

Piśmiennictwo – References

- PRÓSZYŃSKI J., STARĘGA W. 1997. *Araneae*. W: Wykaz zwierząt Polski, J. Razowski (red.). Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN, 4: 175–189, Kraków.
- RAFALSKI J. 1992. Pajęczaki – *Arachnida*. W: Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Z. Głowaciński (red.). Zakład Ochr. Przyr. i Zasobów Nat. PAN, s. 103–104, Kraków.
- RAFALSKI J. 1967. Zaleszczotki. Katalog Fauny Polski, XXXII (1). PWN, Warszawa.
- RAFALSKI J. 1997. *Pseudoscorpionida*. W: Wykaz zwierząt Polski, (J. Razowski, red.). Instytut Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN, 4: 262–264, Kraków.
- RAFALSKI J., STARĘGA W. 1997. *Opiliones* – kosarze. W: Wykaz zwierząt Polski, (J. Razowski, red.). Inst. Systematyki i Ewol. Zwierząt PAN, 4: 260–261, Kraków.
- STARĘGA W. 2002. Check-list of harvestmen (*Opiliones*) of Poland. Internet: www.ap.siedlce.pl.
- STARĘGA W., MAJKUS M., MISZTA A. 2001. Czerwona lista pająków (*Araneae*) Górnego Śląska. Raporty i Opinie CDPGŚ 5: 8–36, Katowice.
- STARĘGA W., PRÓSZYŃSKI J. 2002. Check-list of spiders (*Araneae*) of Poland. Internet: www.ap.siedlce.pl.

Summary

Of the native arachnids, almost all spiders, harvestmen and book spiders (except for some synantropic species) are threatened with extinction due to unfavourable rapid changes in the natural environment. In the light of the existing knowledge most of the arachnids have been reckoned among the categories of high risk (EN or VU) and to the group of rare species whose status is uncertain in Poland. No extinct (EX) and critically endangered species (CR) have been identified. From the point of view of ecology, most endangered are species connected with relic biotopes or species occurring in Poland at the margins of their ranges. The categories of EN and VU are represented by 209 of about 800 spider species (*Araneae*), 13 of the 36 species of harvestmen (*Opiliones*) and by 6 of the 44 species of book scorpions (*Pseudoscorpionida*). As in the case of other groups of invertebrates, conservation of arachnids should concentrate on protection of their habitats. Arachnids belong to the group of ecologically important animals; they fulfil a significant role in biological control and man's economy. Only 17 arachnid species are legally protected.

ARACHNIDA	Σ	EX	CR	EN	VU	NT	LC	DD
<i>Araneae</i>	267	-	-	79	130	-	-	58
<i>Opiliones</i>	13	-	-	8	5	-	-	-
<i>Pseudoscorpionida</i>	6	-	-	3	3	-	-	-
Łącznie / Total	286	-	-	90	138	-	-	58